

RAADSVOORSTEL

Datum raadsvergadering 28 mei 2024
Zaaknummer raadsvoorstel 1036272
Portefeuillehouder Piena en Van der Zanden

Onderwerp

Startnotitie Kansengelijkheid (initiatiefvoorstel van de raadsleden Van Mook en Raaijmakers namens de raadsleden uit de KOP groep kansengelijkheid)

Voorgesteld besluit

1. Deze startnotitie vast te stellen, waarmee de raad uitspreekt steviger in te willen zetten op het bevorderen van kansengelijkheid en daarbij te kiezen voor:
 - het centraal stellen van de leefwereld van de inwoner en de inwoner te benaderen vanuit vertrouwen;
 - samenhangend beleid en daarbinnen te differentiëren;
 - het ondersteunen, motiveren en faciliteren van initiatieven van inwoners en ondernemers die bijdragen aan het bevorderen van kansengelijkheid;
2. uiterlijk in december 2024 een raadsvoorstel voorgelegd te willen krijgen, waarin is aangegeven hoe de opdrachten uit deze startnotitie zijn/worden uitgewerkt en hoe de geoormerkte middelen ingezet worden.

Samenvatting

Ondanks de inzet van velen neemt de kansenongelijkheid toe, ook in onze gemeente. Kansenongelijkheid heeft onacceptabele gevolgen voor het individu (een ongelijke start beïnvloedt de verdere levensloop) maar ook voor de samenhang in de samenleving. Deze notitie is een opdracht van de raad aan het college, waarin de raad richting geeft aan (het verbeteren van) de integrale aanpak die nodig is om daadwerkelijk winst te maken op aspecten als bestaanszekerheid, gezondheid, sociale cohesie en sociale redzaamheid.

De opdracht richt zich op:

- a. het vergroten van sociale cohesie en samenredzaamheid;
- b. een integrale aanpak op bestaanszekerheid;
- c. een integrale aanpak voor de jeugd;
- d. een breed inclusiebeleid;
- e. continue aandacht voor kansengelijkheid.

Aanleiding

Alle fracties in de raad erkennen het probleem van kansenongelijkheid en willen werk maken van het vergroten van de kansengelijkheid in deze raadsperiode (2022-2026).

Kader

Kansengelijkheid wordt beïnvloed door veel factoren, zodat diverse beleidsnota's en uitvoeringsplannen uit zowel het sociale als het fysieke domein relevant zijn voor kansengelijkheid. Zo is kansengelijkheid één van de vijf pijlers in de onderwijsvisie (september 2023) en heeft de gemeente een agenda afgesproken in het kader van de Gelijke Kansen Alliantie (september 2022). Ook heeft de gemeente de Sustainable Development Goals (SDG) onderschreven.

De gemeente heeft geen beleidsnota specifiek voor kansengelijkheid.

Wat willen we bereiken?

Een rechtvaardige samenleving zorgt ervoor dat iedereen kan functioneren, ondanks de verschillen op het vlak van bijvoorbeeld afkomst, gender, opleiding, geletterdheid, intellectuele of lichamelijke mogelijkheden. Door in te zetten op kansengelijkheid willen we bereiken dat iedereen mee kan doen in onze samenleving, op een manier die past bij de aanleg en ambities van die persoon. Daarbij worden belemmeringen die samenhangen met persoonlijke kenmerken of omstandigheden zoveel mogelijk weggenomen en worden -waar mogelijk- de persoonlijke omstandigheden verbeterd.

Argumenten en kanttekeningen bij het voorgestelde besluit

Wat verstaan we onder kansengelijkheid?

Wij verstaan onder kansengelijkheid dat iedereen dezelfde kansen krijgt, ongeacht kenmerken die er niet toe doen. Alle mensen met dezelfde talenten maken evenveel kans op ontwikkeling hiervan, ongeacht hun startpositie. Iedereen krijgt de kans om sociaal en economisch mee te doen.

Waarom is structurele aandacht voor kansengelijkheid belangrijk?

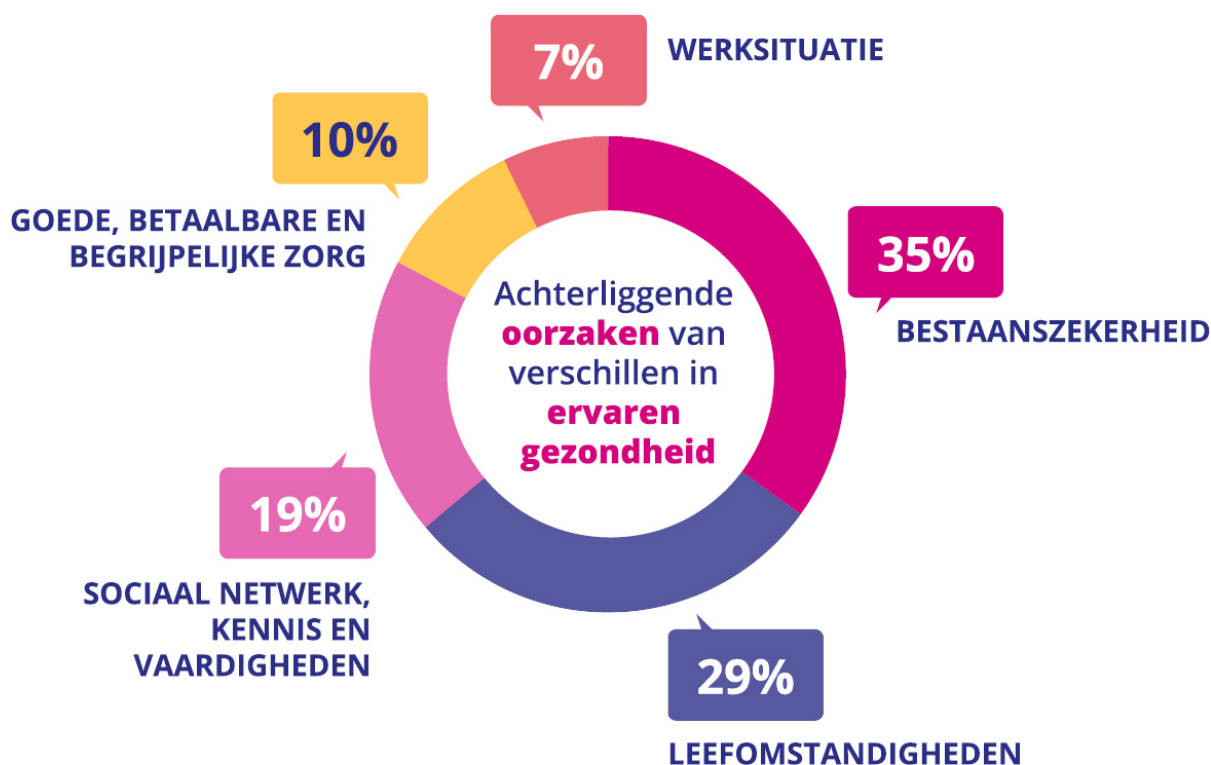
Onze gemeente heeft zich gecommitteerd aan de Sustainable Development Goals (SDG's; Duurzame Ontwikkelingsdoelen) van de Verenigde Naties. Dit zijn [zeventien doelen](#) om van de wereld een betere plek te maken in 2030. Het verkleinen van ongelijkheid is één van de doelen. Maar ook andere doelen hebben een relatie met kansengelijkheid, zoals: geen armoede, geen honger, kwaliteitsonderwijs en goede gezondheid en welzijn.

Het bevorderen van kansengelijkheid is belangrijk voor het individu (een slechte startpositie kan een hele levensloop beïnvloeden), maar ook voor de samenleving: als inwoners de stap kunnen zetten van 'overleven' naar '(samen) leven' heeft dat ook positieve maatschappelijke effecten (verbeteren sociale samenhang, minder beroep op schuldhulpverlening, gezondheidszorg etc.).

De kansenongelijkheid neemt toe, in onze gemeente en in de rest van Nederland. Dit blijkt onder andere uit ([vraag aan de organisatie om dit aan te vullen met cijfers voor onze gemeente](#)).

Kansenongelijkheid hangt samen met veel factoren: het gezin waarin iemand wordt geboren, opleidingskansen, bestaanszekerheid, gezonde leefomgeving, sociaal netwerk, zelf- en samenredzaamheid en ga zo maar door. Al deze factoren komen samen in grote sociaaleconomische gezondheidsverschillen. Gemiddeld leven mensen met een laag inkomen zo'n 7 jaar korter en 15 jaar korter gezond dan mensen met een hoog inkomen. En dit verschil neemt helaas toe.

De gezondheidsverschillen zijn een belangrijke indicator voor kansengelijkheid. Die verschillen zijn de uitkomst van een samenstel van factoren, die ieder op zich aandacht vragen. Om de toename van de gezondheidsverschillen te stoppen en daarna het verschil te gaan verkleinen, is een langdurige inzet nodig (zie bijv. <https://www.pharos.nl/gezondheidsverschillen-duurzaam-aanpakken>).

Bron: [Sociaal economische Gezondheidsverschillen \(SEGV\) \(pharos.nl\)](https://pharos.nl/onderzoek/2020/05/14/sociaal-economische-gezondheidsverschillen-segv/)

Het onderwerp is raadsbreed opgepakt

In het bestuursakkoord 2022-2026 'De stap vooruit' zijn vier onderwerpen aan de gemeenteraad gelaten, om deze raadsbreed uit te werken. Brede welvaart is één van deze vier onderwerpen. Een KOP¹ groep met vertegenwoordigers uit alle raadsfracties, het college en de ambtelijke organisatie is met dit onderwerp aan de slag gegaan. De KOP groep heeft het thema 'brede welvaart' al snel omgedoopt tot 'kansengelijkheid' omdat de KOP groep:

- kansengelijkheid het belangrijkste thema binnen brede welvaart vindt;
- 'brede welvaart' een te brede beleidsterm vindt en de term 'kansengelijkheid' meer vindt aansluiten bij hoe het vraagstuk door Oosterhouters ervaren wordt.

De KOP groep heeft drie vragen geformuleerd:

1. Wat heeft de meeste impact op kansengelijkheid? Waar kiezen we voor? Welke doelen streven we na?
2. Hoe kunnen we de maximale ruimte in de wettelijke kaders opzoeken? Wat kunnen we hierin van anderen leren?
3. Hoe kunnen we de beleidskaders en de praktijk dichter bij elkaar brengen? Welk mensbeeld hanteren we bij de uitvoering van beleid?

De KOP groep Kansengelijkheid heeft zich door gesprekken, het organiseren van een symposium en het verzamelen van artikelen een beeld gevormd van het vraagstuk kansen(on)gelijkheid en van de mogelijkheden om de kansengelijkheid te bevorderen. De volgende stap is om de verworven inzichten te benutten om het huidige en toekomstige beleid én de uitvoering beter aan te laten sluiten op wat nodig is om de kansengelijkheid voor onze inwoners te verbeteren.

¹ KOP staat voor Kiezen na Oriëntatie en Participatie

Wat stellen wij centraal bij het bevorderen van kansengelijkheid?

1. Uit de verzamelde informatie kwam als belangrijke succesfactor naar voren:

ga naast de inwoners staan en sluit aan bij de leefwereld van die inwoner.

Daarom vinden wij het belangrijk dat de gemeente en de maatschappelijke organisaties zich in het perspectief van de inwoner verplaatsen en onze inwoners, die ondersteuning nodig hebben, benaderen vanuit de vraag: hoe kunnen we u duurzaam verder helpen? Het beleid en de uitvoering nemen de leefwereld en de kansen en belemmeringen die de mensen zelf ervaren als uitgangspunt. Daarbij past:

- communicatie op maat:
maak echt contact. Zorg bij correspondentie dat die aansluit bij de taalvaardigheid van de inwoner en dat in (de bewoordingen van) de inhoudelijke boodschap rekening is gehouden met eventuele aandachtspunten vanuit de culturele achtergrond of de problematische situatie van de inwoner.
 - verder kijken dan de hulpvraag:
 - iemand bestaat niet enkel uit 'een probleem' maar ook uit capaciteiten en vaardigheden;
 - benader de inwoner, die al gebruik maakt van een bepaalde regeling, met de open vraag: speelt verder nog iets waar de gemeente of een maatschappelijke organisatie u mee zou kunnen helpen?
 - werken vanuit vertrouwen:
gemeente en maatschappelijke organisaties werken vanuit het mensbeeld dat onze inwoners te vertrouwen zijn. Daarbij sluiten we onze ogen er niet voor dat -al dan niet met opzet- voorzieningen onjuist kunnen worden gebruikt. Maar dat is de uitzondering, niet de regel.
2. Kansen(on)gelijkheid wordt beïnvloed door vele factoren, die onderwerp zijn van verschillende beleidsnota's en regels. Bij het bevorderen van kansengelijkheid is van belang dat over die verschillende beleidsvelden en regels heen wordt gekeken (integraliteit). En omdat niet overal meteen even stevig ingezet kan worden op het bevorderen van kansengelijkheid en niet overal eenzelfde inzet nodig is, moet ook goed gekeken worden naar differentiatie: niet iedere maatregel hoeft meteen gemeentebreed te worden ingezet. Om een ongelijke situatie aan te pakken, kan een ongelijke inzet nodig zijn. Daarom:

zorg voor samenhangend beleid en differentieer daarbinnen

3. Ook inwoners onderling spelen een belangrijke rol bij het verbeteren van kansengelijkheid. Bijvoorbeeld door vooroordelen te ontcrachten. Of door verbindingen te leggen tussen sociale milieus, waardoor jongeren een breder beeld krijgen van maatschappelijke kansen en doorbroken wordt dat achterstand van generatie op generatie over lijkt te gaan. Of door een maatje te zijn voor iemand die dat nodig heeft. We vinden het belangrijk dat inwoners en ondernemers, die zich hiervoor inzetten, steun ervaren vanuit de gemeente. En dat dit type initiatieven actief bevorderd wordt, bijvoorbeeld door de wijkmakelaars vooral in te zetten op die straten/buurtten waar de kansengelijkheid zich het meest manifesteert. Daarom:

ondersteun en faciliteer initiatieven van inwoners en ondernemers, die bijdragen aan het bevorderen van kansengelijkheid

Dit is geen beleidsnota kansengelijkheid

Daarvoor is onder andere een grondige analyse nodig van het huidige sociale en fysieke beleid van onze gemeente én van de uitvoering daarvan. Zo'n analyse overstijgt de opdracht van de KOP groep. Dat betekent ook dat in deze notitie geen concrete doelen kunnen worden opgenomen. Daarvoor is een nulmeting en een volledig beeld van mogelijke activiteiten en van te verwachten resultaten noodzakelijk. Het voorbereiden van zo'n beleidsnota is aan het college.

De raad formuleert wel een opdracht aan het college

Om de kansengelijkheid te bevorderen willen we (verder) aan de slag met:

- het vergroten van sociale cohesie en samenredzaamheid:
 - o investeer op het versterken van sociale netwerken, met voorrang voor straten/groepen waarvan de bewoners volgens de data en monitors -maar ook volgens de persoonlijke verhalen- het meeste risico lopen op kansengelijkheid;
 - o zorg dat de keuzes in het fysieke domein dat ondersteunen (ontmoetingsmogelijkheden, gerichte toewijzing of omvorming van woningen);
 - o bouw een stevige alliantie met maatschappelijke organisaties en bedrijven rondom kansengelijkheid en stimuleer de start van een Quiet Community;
- een integrale aanpak op bestaanszekerheid:
 - o leg het participatiebeleid, WMO, gezondheidsbeleid, beleid laag inkomen, het volkshuisvestingsbeleid en de agenda economie en arbeidsmarkt naast elkaar;
 - o beoordeel wat als verbinding daartussen nodig is;
 - o beoordeel wat voor de uitvoerders nodig is om daadwerkelijk (nog meer) naast de inwoner te kunnen gaan staan (bijvoorbeeld trainingen, handelingsruimte);
 - o ga aan de slag met die straten/buurtten waar dat het hardst nodig is;
- een integrale aanpak voor de jeugd:
 - o maak werk van de concretisering van de ambities (Lokale Educatieve Agenda) en van de centrale monitoring, zoals verwoord in het raadsvoorstel bij de onderwijsvisie;
 - o informeer de raad over de voortgang van de Agenda in het kader van de Gelijke Kansen Alliantie;
 - o investeer met kind-, jeugd- en jongerenwerk in het versterken van het geloof in eigen kunnen en in zelfredzaamheid van onze (kwetsbare) jeugdigen;
- een breed inclusie beleid:
 - o zet in op het wegnemen van vooroordelen, zodat kenmerken die er niet toe doen niet langer meewegen bij de maatschappelijke kansen die iemand krijgt;
- continue aandacht voor kansengelijkheid:
 - o monitor de voortgang en informeer de raad over de vorderingen, waarbij een relatie wordt gelegd met de SDGs (o.a. in de planning- en controldocumenten);
 - o baseer je daarbij niet enkel op gemiddelden maar heb aandacht voor de verdeling van de onderliggende scores (individueel of naar buurten);
 - o leg iedere nieuwe visie, beleidsnota of uitvoeringsplan langs de lat van kansengelijkheid. Onderzoek waar de mogelijke knelpunten en de kansen op beleids- en uitvoeringsniveau liggen om de kansengelijkheid te bevorderen en laat zien hoe de uitkomsten daarvan zijn verwerkt in het beleid of de uitvoering.

Inspraak en participatie

Organisaties en inwoners hebben bijgedragen aan het symposium

Om een beter beeld te krijgen van het vraagstuk heeft de KOP groep een symposium over kansengelijkheid georganiseerd, waarvoor diverse organisaties en ook inwoners zijn uitgenodigd. In het symposium zijn ervaringen, kennis en ideeën uitgewisseld en is inspiratie opgedaan. Het verslag van het symposium is bij deze notitie gevoegd.

Een vervolg is op zijn plaats

We vinden het belangrijk dat organisaties en inwoners ook betrokken worden bij het vervolg: de invulling/concretisering van de aanpak van kansengelijkheid. We gaan er van uit dat het college dit op zal pakken.

Financiën

In deze raadsperiode is vanaf 2024 € 250.000 per jaar voor kansengelijkheid geraamd. De opdrachten in deze startnotitie geven richting aan de besteding van dat bedrag. Daarbinnen zijn nog vele keuzes te maken. De raad hecht veel belang aan het bestrijden van kansengelijkheid. Daarom wil de raad

vooraf door het college betrokken worden bij de keuzes voor de inzet van dit budget, via een raadsvoorstel uiterlijk in december 2024.

Vervolg

De KOP groep wil de uitvoering van de opdracht nadrukkelijk gaan volgen. In het kader van continue monitoring wil de raad:

- de eerste rapportage ontvangen uiterlijk in december 2024;
- aan de hand van de ervaringen met die eerste rapportage afspraken maken met het college over het vervolg (de frequentie en het karakter van volgende rapportages) .

Oosterhout, 22 maart 2024.

De raadsleden Van Mook en Raaijmakers
namens de raadsleden uit de KOP-groep Kansengelijkheid.

Bijlage

- verslag symposium

RAADSBESLUIT

Onderwerp Startnotitie Kansengelijkheid (initiatiefvoorstel)

Zaaknummer 1036272

De raad van de gemeente Oosterhout,
gelezen het initiatiefvoorstel van (datum),

BESLUIT:

1. deze startnotitie vast te stellen, waarmee de raad uitspreekt steviger in te willen zetten op het bevorderen van kansengelijkheid en daarbij te kiezen voor:
 - het centraal stellen van de leefwereld van de inwoner en de inwoner te benaderen vanuit vertrouwen;
 - samenhangend beleid en daarbinnen te differentiëren;
 - het ondersteunen, motiveren en faciliteren van initiatieven van inwoners en ondernemers die bijdragen aan het bevorderen van kansengelijkheid;
2. uiterlijk in december 2024 een raadsvoorstel voorgelegd te willen krijgen, waarin is aangegeven hoe de opdrachten uit deze startnotitie zijn/worden uitgewerkt en hoe de geormerkte middelen ingezet worden.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 28 mei 2024,
de raad voornoemd,

, voorzitter

, griffier